

Nytt direktiv om rätten att få en vara reparerad

2022/23:FPM79

Justitiedepartementet

2023-04-25

Dokumentbeteckning

COM(2023) 155

Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiven (EU) 2019/771 och (EU) 2020/1828

Sammanfattning

Europeiska kommissionen har föreslagit ett nytt direktiv om rätten att få en vara reparerad. Förslaget syftar till att fler varor ska repareras, dels av säljaren för fel i varan som denne ansvarar för, dels av tillverkaren eller fristående reparatörer i andra fall. Förslaget syftar även till att förbättra konsumentens kännedom om sina rättigheter och om vilka reparatörer som finns att välja bland. Säljaren ska i första hand reparera i stället för att byta ut varan. Förslaget innehåller också krav på att tillverkare och andra reparatörer som vill tillhandahålla reparationstjänster ska informera om sina tjänster via en onlineplattform och i det enskilda fallet använda ett reparationsformulär, för att konsumenten ska få bättre insyn i deras villkor och prissättning. Förslaget förväntas leda till kostnadsbesparingar för konsumenter och stödja målen om hållbar konsumtion i den Europeiska Gröna given (European Green Deal).

Regeringen välkomnar förslagets syfte att främja en hållbar konsumtion. Det är angeläget att direktivets regler är moderna, ändamålsenliga och anpassade till den tekniska utvecklingen och till omställningen till konkurrenskraftiga företag i en cirkulär ekonomi. Regeringen avser att i förhandlingarna verka för en väl avvägd balans mellan intresset av ett högt skydd för konsumenter och näringsidkarnas intressen. Direktivet bör inte vara mer långtgående och detaljerat än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med direktivet. Förslaget kommer att behandlas under Sveriges EU-ordförandeskap den 1 januari till och med den 30 juni 2023.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen har tidigare i flera strategiska dokument uttalat sig om behovet av en effektiv rätt till reparation av varor för konsumenter, bl.a. i den Europeiska Gröna given, strategin för konsumentpolitiken och handlingsplanen för den cirkulära ekonomin. Kommissionen ser detta som ett sätt att stärka konsumenternas rättigheter och minska avfallet. Enligt kommissionen är detta en nödvändig del i omställningen till ett hållbart ekonomiskt system. Kommissionen förväntar sig att en sådan omställning kan öka EU:s BNP med 0,5 % fram till 2030, vilket kan skapa omkring 700 000 arbetstillfällen.

Förslaget är en del av ett paket med förslag på lagstiftning som har till syfte att främja hållbar konsumtion. De andra delar som nämns i motiven till förslaget består av tidigare presenterade förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter, COM(2022)142, och förslag till direktiv om mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information, COM(2022)143. Det senare förslaget kompletteras av kommissionens förslag till direktiv om verifiering och kommunikation om uttryckliga miljöpåståenden, COM(2023)166.

Kommissionen presenterade förslaget den 22 mars 2023.

1.2 Förslagets innehåll

1.2.1 Allmänt om direktivet

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/771 av den 20 maj 2019 om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor, om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv 2009/22/EG samt om upphävande av direktiv 1999/44/EG (nedan varudirektivet) gäller att konsumenten vid fel på en vara ska ha rätt att under den lagstadgade ansvarstiden (i Sverige tre år) få varan återställd till avtalsenligt skick. Reparation och utbyte är de primära påföljderna som köparen i regel kan välja mellan. Någon rätt till påföljd efter ansvarstiden eller om varan går sönder av skäl som inte utgör bristande avtalsenlighet (t.ex. på grund av felaktig användning) finns inte.

Förslaget syftar till att fler varor ska repareras inom den lagstadgade ansvarstiden och att det ska bli lättare och billigare för konsumenterna att reparera varor när det är möjligt även efter det att tiden har löpt ut. Direktivet följer en strategi för fullständig harmonisering, vilket innebär att medlemsstaterna inte får behålla eller införa bestämmelser i sin nationella lagstiftning som avviker från de som fastställs i direktivet (artikel 3). Det innehåller 19 artiklar och ska tillämpas på reparation av varor som har köpts av konsumenter i händelse av att fel i varorna uppstår eller visar sig utanför

det som gäller för säljarens ansvar enligt artikel 10 i varudirektivet (artikel 1). Så kan vara fallet om felet ännu inte fanns när varan levererades till konsumenten eller om felet visar sig först efter ansvarstiden. För dessa brister föreslås flera bestämmelser i detta direktiv, nämligen en skyldighet att tillhandahålla ett informationsformulär för reparation avseende alla varor som säljs till konsumenter (artikel 4), en skyldighet för tillverkare att reparera energirelaterade varor (artikel 5) med motsvarande informationskrav (artikel 6) och en onlineplattform för reparation och renovering (artikel 7). En ändring görs också i konsumentens rätt till påföljd vid fel i varor under ansvarstiden enligt varudirektivet (artikel 12).

1.2.2 Särskilda regler om rätten att få en vara reparerad

Kommissionen beskriver i sin motivering till förslaget att det syftar till att öka antalet reparationer och återanvändning av varor, både före och efter det att den lagstadgade ansvarstiden har löpt ut.

När det lagstadgade ansvaret fortfarande gäller kommer säljarna att vara skyldiga att erbjuda reparation, förutom när en reparation är omöjlig eller kostar mer än att byta ut varan (artikel 12). Konsumenterna kommer därmed endast ha möjlighet att välja att byta ut varan om det är billigare än att få den reparerad.

När den lagstadgade ansvarstiden har löpt ut eller om varan går sönder av skäl som inte utgör bristande avtalsenlighet kommer konsumenterna att ha tillgång till en ny uppsättning verktyg och rättigheter som syftar till att göra reparation till en enkel och tillgänglig lösning, genom att:

- Konsumenterna får rätt att kräva att tillverkarna ska reparera varor som omfattas av särskilda krav på reparerbarhet i unionens rättsakter, exempelvis tvättmaskiner och tv-apparater.
- Tillverkarna blir skyldiga att informera konsumenterna om vilka varor tillverkarna själva måste reparera.
- En onlineplattform för reparationer i respektive medlemsstat ska para ihop konsumenter och reparatörer samt återförsäljare av reparerade varor i området. Plattformen kommer att vara sökbar efter plats och kvalitet, så att konsumenterna kan hitta erbjudanden samtidigt som reparatörerna ökar sin synlighet.
- Konsumenterna ska kunna be att få ett europeiskt formulär för reparationsinformation från tillverkare och säljare samt reparatörer som i det enskilda fallet vill tillhandahålla reparationstjänster, för att få bättre insyn i deras villkor och prissättning.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Varudirektivet har i svensk rätt genomförts genom konsumentköplagen (2022:260). Förutsättningarna för felansvaret finns i 4 kap. 14 §.

Näringsidkaren ansvarar för fel på varan som har funnits vid avlämnandet och som visar sig inom tre år från denna tidpunkt. I 5 kap. 1 § anges konsumentens rätt till påföljder vid fel på varan. Enligt 5 kap. 4 § har konsumenten rätt att kräva att näringsidkaren avhjälper ett fel på varan eller gör en omleverans. Konsumenten får välja mellan åtgärderna. Näringsidkaren är skyldig att avhjälpa felet eller göra en omleverans endast om åtgärden är möjlig och kan vidtas utan oskäligen kostnad för näringsidkaren. I första hand är det konsumentköplagen som kommer att påverkas av förslaget. Även lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler och marknadsföringslagen (2008:486) kan påverkas.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionen har gjort en konsekvensanalys av förslaget och gjort bedömningen att det inte kommer att få några konsekvenser för EU:s budget [SWD(2023)59]. Kommissionen bedömer bl.a. att förslaget kommer att få positiva effekter på ekonomin i stort och för konsumenter och miljön. Förslaget förväntas innebära att vissa företag kommer att drabbas av förluster på grund av utebliven försäljning och minskad produktion av varor samtidigt som detta bidrar till ökad sysselsättning inom EU:s reparationssektor. Förslaget bedöms också medföra betydande besparingar för konsumenter som grupp som sannolikt kommer att investeras i ekonomin i helhet, vilket i sin tur förväntas leda till ökad tillväxt och investeringar.

Det är svårt att i detta skede säkert bedöma de slutliga finansiella effekterna av förslaget på den svenska statsbudgeten. Förslaget förväntas innebära kostnader bl.a. för att inrätta och administrera en onlineplattform för reparationer. Eventuella nya uppgifter och åtaganden som innebär kostnader för statsbudgeten ska som utgångspunkt finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen har beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67).

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar syftet med förslaget att främja cirkularitet och en hållbar konsumtion. Det är angeläget att direktivets regler är moderna, ändamålsenliga och anpassade till den tekniska utvecklingen och den cirkulära ekonomin. Regeringen avser att i förhandlingarna verka för en väl avvägd balans mellan intresset av ett högt skydd för konsumenter och näringsidkarnas intressen. Direktivet bör inte vara mer långtgående och detaljerat än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med direktivet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Det är ännu inte känt vilka ståndpunkter medlemsstaterna har.

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Berörda myndigheter och organisationer kommer att beredas tillfälle att lämna synpunkter på förslaget.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har som rättslig grund angett artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Artikel 114 behandlar möjligheten att besluta om åtgärder för tillnärmning av sådana bestämmelser i lagar och andra författningar i medlemsstaterna som syftar till att upprätta den inre marknaden och för att få den att fungera.

Direktivet ska antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket innebär att Europaparlamentet och rådet gemensamt antar direktivet på förslag av kommissionen. Beslut fattas i rådet med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen gör bedömningen att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

Beträffande subsidiaritetsprincipen framhåller kommissionen att varudirektivet redan har harmoniserat konsumentens rättigheter vid köp av varor, och då detta förslag ändrar en aspekt av dessa rättigheter för att främja reparationer i stället för utbyte av felaktiga varor inom ramen för det rättsliga ansvaret, måste en sådan ändring göras på EU-nivå. Utanför varudirektivets tillämpningsområde skulle olika regler om reparation av varor i medlemsstaterna leda till olika nivåer av konsumentskydd och påverka konkurrensen mellan aktörer från olika medlemsstater. Åtgärder på EU-nivå anses därför vara lämpligast för att minska skillnaderna mellan nationella regler på området och främja en hållbar konsumtion. Regeringen bedömer mot den bakgrunden att förslaget till direktiv är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

I fråga om proportionalitetsprincipen påpekar kommissionen att förslaget inom ansvarstiden endast reglerar det som redan är föremål för fullständig harmonisering. Utanför ansvarstiden eller om varan går sönder av skäl som inte utgör bristande avtalsenlighet, anses att förslagen är anpassade till de behov som de ska tillgodose och är målinriktade och noggrant utformade när det gäller räckvidd och intensitet. Även regeringen bedömer att förslaget till direktiv är förenligt med proportionalitetsprincipen.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer att behandlas under Sveriges EU-ordförandeskap den 1 januari till och med den 30 juni 2023. Det är ännu inte känt när Europaparlamentet kommer att påbörja sin behandling av förslaget.

4.2 Fackuttryck/termer